

A BALOLDAL

EZ IDŐ SZERINTI FELADATÁRÓL.

NYÍLT LEVÉL

BALLAGI MÓRTÓL

PEST,

NYOM. A DEUTSCH-FKLE KÖNYVNYOMDA ÉS KIADÓI RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

1869.

Simplex ex dictio veri.

Tudtomra esvén, hogy a csákvári kerületben némelyek engem akarnának a jövő országgyűlésre megválasztandó képviselőjelöltül kitűzni, én számot vetve ma gammái és a politikai helyzettel, arra a meggyőződésre jutottam, hogy a pártok ez időszerinti alakulása nem olyan, miszerint én akár az egyiknek, akár a másiknak zászlója alá sorakozzam, minélfogva igen rosszul viszonoznám amaz igen tisztelt honfiak irántam tanúsított jóakarátát, ha különleges álláspontomat velők eleve nem tudatnám, s abbeli nézeteimet, melyek aligha találkoznak a jelenlegi pártok szerint hangolt választók nézeteivel, tisztán és félreérthetlenül elő nem adnám.

Engem, bár a múlt országgyűlésen a ház tagja nem voltam, a közönség a baloldalhoz sorozott, s igen helyesen tette; mert egész múltam, helyzetem s egyéni meggyőződéseimnél fogva, nekem határozottan csakis a szabadelvű ellenzék soraiban van helyem.

Midőn körülbelöl egy évvel ezelőtt, a balpárt egyik legelőkelőbb tagjával, közügyeinkről folytatott beszélge-

tés közben azt találtam mondani, hogy én már csak mint ellenzéki fogok meghalni; t. barátom azt a megjegyzést tévé, hogy hátha a balpárt jut kormányra, csak nem fogom magamat saját pártommal ellenkezésbe tenni; de igenis – vizszonám én – ha kormányra juttok, ti meg fogtok a hatalomban osztozni, én pedig maradok közlegénynek, s opponálok tovább; mert a históriából tanultam, hogy mióta rendezett társadalmi élet létezik, még nem találkozott hatalom, mely, ha erős oppositio lépéseit nem korlátozza, határain túlesapni nem törekedett volna. A hatalompolczon ülök soha sem elégedtek meg azon előnyökkel, melyeket nekik helyzetök a többi polgárok fölött tényleg nyújt, – ők azokat az egyenlőség rovására szélesbíteni s örökíteni is akarják, s ezért a hatalom ellenében mindig lesz oly férfiakra szükség, kik az egyenlőség érdekében folyvást eszközrendő reformok által, a kormányzók és kormányzottak közötti egyensúlyt helyreállítani törekedjenek.

E férfiak soraiban küzdeni, volt és lesz az én feladatom életfogytiglan.

Ám de e feladattal szemben hogy és mikép állnak a mi ügyeink mai nap ?

A lefolyt országgyűléssel Magyarország történelme új korszakba lépett. Három évvel ezelőtt Magyarország mint ilyen nem létezett; mint tartománya, kiegészítő része egy birodalomnak, melyet veszett politika egyenesen a végenyészet felé sodrott, sem tehetséggel, sem akaratlan nem bírt a közveszedelemmel szembeszállni, s kifosztva erejéből, csaknem közönyösen nézte az óriási léptekkel közeledő végpusztulást, melyből a jövő új államalakulásokat volt létrehozandó.

Ma ez mind máskép van; az államjogi kérdések

felett, melyek Magyarország és a korona között fonforogtak, a kiegyezkedés megtörtént, s ennek folytán Magyarország megszűnt Austriának tartománya lenni; van külön alkotmánya, külön törvényhozása és külön felelős kormányzata, mik által a nemzet több százados óhajai nagy részben teljesezésbe mentek, s az ország ügyei ui életvidor fejlődésnek indultak.

Kétségtelen, hogy a dolgok e jobbrafordultát, a nemzet saját erélyes magatartásán és Sadván kívül, első sorban Deák Ferencz bölcseségének és pártja eszélyességének köszönheti; mindamellett a legnagyobb elfogultság volna azt állítani, hogy az ellenzék működése a nagy mű létrehozásánál, az ország szabadsága és függetlenségének megóvása tekintetéből szükséges, sőt áldásos nem volt. – Az ellenzék erélyes magatartása nélkül az alkudozásokat vezető férfiak állása sok esetben oly kísérteteknek lett volna kitéve, melyekkel győzelmesen megvívni azon örökérvényű szabály szerint, hogy „a ki a-t mond, annak b-t is kell mondania, tán hatalmukban sem állott volna. Túlfelől azon sok minden áron kibékülni kívánók ellenében, kiknek szava a nagy hazafi aegise alatt ismét nyomatékokat nyert, vajmi nagy szükség volt oly férfiakra, kiket semmi áron nem lehetett arra birni, hogy a nemzeti függetlenséget biztosító jogokból csak egy hajszálnyit is engedjenek. A mit sokan ok nélküli akadékoskodásnak szeretnek bélyegezni, inkább arra czélzó működés volt, hogy az akadályok elháríttassanak, melyek a nemzet igazi érdekében történendő kiegyezkedés keresztülvitelének útjában állottak.

Az ellenzék hazafiúi kötelességét becsületesen teljesítette. Denique a kiegyezkedés a pártok hazafias közreműködése folytán megtörtént, és azon megállapodá-

sok, melyek annak alapjául szolgáltak, mind meg annyi befejezett tények, melyekre építve az ország magát berendezte, és saját háztartását szerencsésen meg is kezdte.

Ma a nemzet, mely közel két évtizedig maga hazájában idegen volt, ismét itthon érzi magát, és tartozék valaki bármely párthoz, ha őszinte akar lenni, be kell vallania, hogy közállapotaink a dolgok új rendének beállása óta oly lendületet vettek, a társulati élet, közművelődés, ipar és kereskedelem oly emelkedésnek indultak, a minőt néhány évvel ezelőtt még csak reményleni sem mertünk volna.

Ezen új életmozgalom mind érezhetőbbé teszi társadalmi intézményeinkben az oly reformok szükségét, melyek által míg egyfelől a nemzeten közelmúltban ejtett sebek begyógyítása eszközölnétek, másfelől az egyes életkörök viszonyai a változott politikai helyzettel kellő összhangzatba hozatnának.

Ez irányban számos égető kérdések merülnek fel, melyek célravezető sikeres megoldásával foglalkozni, oly nagy és nehéz feladata lesz a jövő országgyűlésnek, hogy szerintem a nemzet közérdeke ellen vét, ki másnemű ügyek előtérbe tolása által, az emberek figyelmét amaz életkérdésektől elvonja, és ezáltal jövőnk igazi biztosítékait kockáztatja; kétszeresen vét pedig, ki a csak most eldöntött közjogi kérdések időtlen feszegetése által ismét mindent kérdésbe tenni és új válságot előidézni törekszik.

Az értelmes emberek többsége megalágalván a közjogi viszonyok bomlottságából eredt bizonytalanságot, egyszer valahára már dolgai után is akarna nyugodtan látni, és bármennyire óhajtana is a közösügyek által rárótt terhektől szabadulni, mégis inkább kész azokat viselni, mintsem a mindenét emésztő port újból megkezdje

és helyzetét kétes kimenetelű új válságnak kitegye. Ettől annyival inkább idegen a nemzet nagy többsége miután a jelen körülmények és politikai conjunkturák közt semmi oly mozzanatot nem tapasztalhatni, mely számunkra kedvezőbb alkut tenne kilátásba.

A dolgok állását és az ebből folyó közérzületet, ilyennek ismervén, én igen tisztelt politikai barátimat, kik jónak látták zászlójukra ez időszert is, első sorban a közjogi kérdések újbóli vitatását tűzni, nem követhetem.

Nem mintha én a létrejött közjogi szerződést olyan-nak tartanám, mely mint némelyek hirdetik, többé revisio alá sem vehető, sőt az a hitem, hogy az sokkal bonyolultabb szerkezetű, semhogy lényeges igazítások nélkül soká maradhatna, de épen mivel ezt hiszem, nem tartom idején és helyén valónak, e kérdéseket már a jövő országgyűlésen újból felvenni.

Igen, ha a kérdés fölvetelének elhalasztása által akármely irányban jogfeladás történnék, másfelől a rögtöni fölvetel biztos kilátást nyújtana jobb, üdvösb állapotok előidézésére, akkor az ellenzéknek szent kötelessége volna minden egyebet félretéve mindenekelőtt ez egyre törekedni és a nehézségekkel férfiasan megküzdni.

Ámde a kiegyezkedés ma csak úgy befejezett tény, mint lesz egynehány év múlva; s ha annak módozatai az államélet fejlődésére nézve csakugyan hátrányosak, akkor néhány év gyakorlata a hiányokat okvetlen ki fogja tüntetni, s akkor ezekre utalva az ellenzéknek könnyebb lesz nézeteit győzelemre juttatni, és a nyert tapasztalatokon okulva, célra vezető új módozatokat ajánlani; míg ma, ha sikerülne is, a mi eddigien legalább nem sikerült: a létrejött közjogi alapot elméletben megdönteni, az élet minden-

esetre mellette tanúskodik, s az élet mindig erősebb a legfényesebb elméletnél is.

Mi célja is lehetne mostanában e kérdések újból történendő felvételének? A hol felek közötti egyezkedésről, alkuról van a szó, ott természetesen annak a félnek van legtöbb kilátása mentül kedvezőbb föltételek nyérére, a mely fél több súlyt bír a mérlegbe vetni. Ámde a nemzet, mely közel két évtizedi zsarolás által kimerülve, csak ma kezd némileg üdülni, mint alkudó fél semmi esetre sem fogna most kedvezőbb feltételeket elérhetni, „mint a minőket a mostani kiegyezkedésben magának a sadowai ütközet után megmenteni tudott, míg ellenben néhány év múlva, ha időnkét kellően felhasználtuk, célszerű reformok által megifjodva, az ország gazdag forrásait értékesítve, a különböző vallásfelekezetek és nemzetiségek kibékítése által erősödve mennyivel több súlyt vethetünk az akkor majdan felveendő alkudozás mérlegébe!!

Erős meggyőződéseim tehát az, hogy a szabadelvű ellenzéknek ma, más feladata nem lehet, mint gyökeres reformok által a demokratiai elvek következetes keresztülvitelét, s azoknak a társadalmi élet minden viszonyaira való alkalmaztatását eszközölni. Oda kell törekednie, hogy a szellemi és anyagi erők szabad használatát lehetőleg kiterjesztetvén, a nép ne csak ismerje jogait, hanem azokat úgy egyéni mint állami jóléte előmozdítására gyakorlatba venni is tudja.

A helyett tehát, hogy népünknek európai államviszonyokról, és hazánknak abban játszandó szerepéről beszéljünk, miáltal eszét legközelebbi teendőitől elvonván, azt oly dolgokra irányozzuk, melyeket nem ismer, életállásánál fogva nem is ismerhet, azt kellene vele in-

kább megértetnünk, hogy az államélet tökéletesbitéséhez leginkább azáltal járul, ha minden ember társadalmi állásához képest magát kiművelni, és ipar és szorgalom által polgári függetlenségre szert tenni törekszik.

Mentül erősebb erkölcsileg, mentül műveltebb szellemileg, mentül életrevalóbb valamely nép, annál tökéletesbek lesznek államintézményei, míg ellenkezőleg, műveletlen, saját valódi érdekeit nem ismerő nép, a legtökéletesebb alkotmányt is illusoriussá teszi.

Kellő műveltség és függetlenség nélkül a nép szabadsága pusztá agyém, s alkotmányos jogosultsága nem egyéb, mint jogosultság arra, hogy magát a nagyravágyás ez vagy amaz iránya eszközéül felhasználtassa, és szavazatát áruba bocsáthassa.

Ily elemekből pedig erős modern államot megalakítani sohasem fogunk.

Ne ámítsa magát senki azzal, hogy a belreformokra nézve tán nincs is ellenzékre szükség, miután e tekintetben kormányférfiaink is elég szabadelvűek. – Én ismerem mostani kormányunk férfiai és távolról sem akarom szándékaik tisztaságát és hazafiságuk őszinteséget kétségbe vonni; mindamellet merem állítani, soha nem látott csodának kellene történni, ha azon középkori elemek mellett, melyeket a körülmények által szorítva az államgépezetbe fölvenni kényszerülve voltak, pártjuk erős ellenzék nélkül is gyökeres reformokat minden irányban életbeléptetni hajlandó is képes is volna.

Igen, de erős ellenzék csak úgy és akkor képzelhető, ha ennek tagjai a létrehozott alapon szilárd állást foglalván, egész erejüket azokra fordítják, melyek a haza ugy anyagi mint szellemi erősbitésére elsőrendű szükségül mutatkoznak.

Amint az ellenzék ezen egyedül célravezető állást elfog! aland ja, a mostani Deákpárt, melyben a legheterogénabb elemeket csak az tartja össze, hogy a mindent ismét kérdésbe tenni akaró párt ellenében az alapot megvédeni mindnyájan elsőrendű kötelességüknek tartják, okvetlen meg fog oszlani, és egy tetemes része kiválván, az ellenzék sorait erősíteni; míg ellenkező esetben épen nem valószínűtlen, hogy többen is fognak találkozni, kik a haza jobbra fordult sorsát időn kívüli jogfeszégetések által kockára tenni elég bátrak nem lévén, oly ellenzékkel közremunkálni hajlandók nem lesznek, mely semmi számításon nem alapuló célok kitűzése által jövődöbéli parlamentarizmus hatását zsidbasztani, hogy ne mondjam nullificálni készül.

Ezzel elmondtam, a mi szívemen volt, s csak azt kell még hozzá tennem, hogy ha politikai notabilitás volnék, most mindenképen azon kellene lennem, hogy a házba bejutván, oly ellenzéki radicalis-reform-pártot alakítsak, mely által kifejtett nézeteimet a haza javára érvényesíthessem; de minthogy én csak közlegénynek való politikus vagyok, oly nézetek mellett, a melyekkel egyik zászló alá sem sorakozhatom, én képviselő ez idő szerint nem lehetek.